

*Dit is niet het kille wad van Nederland,
dit is het tropische wad van West-Afrika*

sleutel tot de Wadden

Lepelaars op een van de wadplaten van het natuurgebied Banc d'Arguin in Mauretanië.

Samen met het geluid van het opkomende water komt in het donker een golf van roepende kanoeten op het net af. Als de onderzoekers even later langs het net lopen, zijn de schimmen van de gevangen vogels in het licht van de sterren nog nét te zien. Ze herkennen de verschillende gevangen soorten aan de grootte en aan het gepiep. “Krombekstrandlopers klinken als een soort ‘pingers’, van die apparaatjes die in een visnet dolfijnen moeten weghouden,” zegt expeditieleider Job ten Horn, terwijl hij een vogel uit het net in een katoenen zakje om zijn hals stopt. Een piepende kanoet verdwijnt ook in een zakje. Een stille, ogenschijnlijk lijdzaam afwachttende bonte strandloper wordt uit het net bevrijd en wordt meteen weer losgelaten. “Daar hebben we geen speciaal ringprogramma voor. En dat zijn er bovendien zó veel, dat kunnen we er vanavond echt niet bij hebben,” zegt Ten Horn.

Vliegspier

Met ruim vijftig kanoeten en een tiental ‘drietentjes’, krombekken en één tureluur vertrekt het gezelschap weer naar het onderzoeksstation. De rest van de nacht staat in het teken van meten, wegen, bloed afnemen, het met een echo-apparaat meten van de maag grootte en de dikte van de vliegspier, en vooral het kleuren van de gevangen vogels.

“Door dit ringonderzoek nu al dertien jaar op rij vol te houden, beginnen we een goed beeld

van de demografie van de populaties te krijgen,” vertelt Piersma. “Door jaar op jaar voldoende vogels te ringen en ook jaar op jaar voldoende dieren op verschillende plaatsen af te lezen, kun je op een statistisch betrouwbare manier zeggen hoe oud deze dieren worden, waar ze naartoe trekken, en ook waar de flessenhalzen op de trek zitten. Waar gaan de meeste dieren dood?”

“Uit de tellingen en het demografisch onderzoek kwam in allereerste instantie een verwarrend beeld,” herinnert Piersma zich. “Op de Banc d'Arguin zaten véél meer vogels dan we konden verklaren aan de hand van het beschikbare voedsel. Inmiddels beginnen we steeds beter te begrijpen hoe de relaties liggen in dit gebied. Met name het uitbundig groeiende zee-gras blijkt een sleutel.”

Het zee-gras groeit op de voedingsstoffen die deels met het Saharazand naar de zee waaien en vooral ook op de mest van de miljoenen vogels op het wad. Maar een zee-grasveld dat niet in toom wordt gehouden, vergiftigt zichzelf, zo ontdekten de diverse promotieonderzoekers die Piersma in de loop der jaren meenam naar Mauretanië. “Zee-gras produceert in de natte bodem behoorlijk wat ‘rotte-eierengas’. Maar dat wordt vervolgens onschadelijk gemaakt door het schelpdier *Loripes*, zeg maar de West-Afrikaanse neef van ons nonnetje. De verhouding tussen de verschillende soorten schelpdieren wordt vervolgens weer gestuurd

**‘Op de Banc d'Arguin
zaten véél meer vogels
dan we konden
verklaren aan de hand
van het beschikbare
voedsel’**

door vogels als de kanoet, die van deze dieren eten. Bovendien prikken de vogels zoveel met hun snavels in de bodem dat ze de grond op die manier blijken te beluchten. Tijdens experimenten waarbij we een deel van een wadplaat ontoegankelijk maakten voor vogels, zagen we uiteindelijk dat de dichtheid van schelpdieren afnam. En zonder vogels verdwijnt uiteindelijk ook het zee-gras.”

Zee-gras heeft niet alleen een centrale plek in de biologie van het gebied, ook het landschap

zelf wordt voornamelijk door het gras gevormd, vertelt Piersma. “In onze eigen Waddenzee worden de droogvallende platen beschermd door de Waddeneilanden. Hier zijn de zee-grasvelden zo immens dat die relatie andersom ligt. Enkele kleine, onbewoonde Mauretaanse waddeneilandjes, en ook de kusten worden juist beschermd door de zee-grasvelden, die slib vasthouden en de golven van de oceaan dempen.”

Inmiddels is de Banc d'Arguin, net als het Nederlandse wad door Unesco bestempeld als Werelderfgoed. “De bescherming van dit gebied is cruciaal,” benadrukt ook Piersma. “Het bestaat nog bij de gratie van de Mauretaanse overheid die hier bijvoorbeeld alleen maar visserij toestaat met kleine zeilbootjes, en niet met motorboten. Die gemotoriseerde *piroques*, en zeker ook de grote industriële vissersschepen iets verder uit de kust, drukken nu al een enorm stempel op het ecosysteem voor de kust van West-Afrika.”

Piersma hoopt het nu al 35 jaar lopende onderzoek in dit gebied nog lang te kunnen voortzetten, wellicht vanaf volgend jaar in een nieuw te bouwen onderzoeksstation. “Met dit werk leveren we de sleutels voor de bescherming van wadvogels langs de hele trekroute, van Siberië via onze Waddenzee tot in Afrika. Maar door hier in Afrika onderzoek te doen begrijpen we ook veel beter wat de achilleshiel en de potentie is van onze eigen Waddenzee.”